

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra Pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Funkce, podoba a změny současné rodiny

Vypracovala: Denisa Preslová
Vedoucí práce: Mgr. Tomáš Fantyš

Klatovy 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Klatovech dne 9. dubna 2015

Jméno a příjmení studenta

Poděkování

Děkuji Mgr. Tomáši Fantyšovi za odborné vedení bakalářské práce, věcné připomínky, dobré rady a vstřícnost a vypracování bakalářské práce.

Abstrakt

Cílem této bakalářské práce je zmapování situace současné rodiny. V teoretické části se zabývám definicemi rodiny podle různých zdrojů a autorů. Na definice rodiny navazuje kapitola typy rodiny, čímž je myšleno rodina funkční, problémová, dysfunkční a afukční a také rodinu poměr úplných a neúplných rodin v České republice. Další kapitola popisuje historické změny rodiny od středověké rodiny po rodinu současnou. Teoretická část je zakončena popisem funkcí rodiny a jejich problémy a dopady na dnešní rodinu.

Praktická část bakalářské práce je postavena na výzkumu pomocí dotazníků, zaměřené na rodinou situaci současných mladých lidí a budoucnost rodiny. Respondenti se pomocí dotazníkových otázek měli vyjádřit k jejich budoucnosti a ke vztahu k rodině. Výzkum proběhl v městě Klatovy u mladých lidí ve věku 12 až 20 let.

Mottem bakalářské práce je: „Má rodina ještě budoucnost?“

Abstrakt

Summary

Aim of this thesis is mapping the situation of today's family. The theoretical part deals with definitions of a family in various sources. The following chapter describes types of a family, which is a functioning family, a problematic one, a dysfunctional one and an afunctional family. Also it mentions the ratio of complete and incomplete families in the Czech Republic. The next chapter describes the historical development of a family from the Middle Ages till today. The theoretical part is concluded with a description of family functions and their problems in families of today.

The practical part is based on a questionnaire-based survey, focusing on the family situation of nowadays' young people and the future of a family in general. The respondents were to answer questions regarding their future and relationship towards their families. The survey took place in Klatovy with people aged 12-20.

Motto of the thesis reads: 'Does a family as such still have any future?'

Obsah

1 Úvod teoretické části.....	11
2 Rodina.....	12
2. 2 Co je tedy rodina?.....	13
2. 3 Typy rodiny.....	14
2. 3. 1 Funkční rodina.....	14
2. 3. 2 Problematická rodina.....	14
2. 3. 3 Dysfunkční rodina.....	15
2. 3. 4 Afunkční rodina.....	15
2. 3. 5 Úplná rodina	15
2. 3. 5 Neúplná rodina.....	16
3 Historické změny rodiny.....	18
3. 1 Pravěká rodina.....	18
3. 2 Tradiční rodina.....	18
3. 3 Vliv industrializace.....	18
3. 4 Počátky rozvodovosti.....	19
3. 5 Změny a trendy poválečné společnosti.....	19
4 Funkce rodiny.....	20
4. 1 Biologická (reprodukční) funkce	21
4. 1. 1 Porucha funkce biologické (reprodukční).....	21
4. 2 Emocionální (citová) funkce.....	24
4. 2. 1 Porucha funkce emocionální (citové).....	24
4. 3 Ekonomická (zabezpečovací) funkce.....	25
4. 3. 1 Porucha ekonomické (zabezpečovací) funkce.....	25
4. 4 Výchovná funkce.....	27
4. 4. 1 Poruchy výchovné funkce.....	27
4. 5 Sociální funkce.....	29
4. 5. 1 Problémy sociální funkce.....	29
5 Shrnutí teoretické části.....	30
6 Úvod praktické části.....	31
6. 1 Dotazníkové otázky.....	33
6. 2 Vyhodnocení dotazníků.....	35
6. 2. 1 První otázka.....	35

6. 2. 2 Druhá otázka.....	36
6. 2. 4 Vzdělání rodičů.....	37
6. 2. 5 Poměr rozvedených a nerozvedených rodičů.....	38
6. 2. 6 Počet sourozenců.....	38
6. 2. 7 Náboženské vyznání respondentů.....	39
6. 2. 8 Současný vztah.....	39
6. 2. 9 Svatba a jiné formy soužití.....	40
6. 2. 10 Děti a rodina.....	41
6. 2. 11 Společně strávený čas.....	44
6. 2. 12 Co po škole.....	45
6. 2. 13 Poslední otázka.....	46
6. 3 Potvrzení hypotéz.....	47
7 Zdroje.....	48
7. 1 Použitá literatura.....	48
7. 2 Elektronické zdroje.....	49

1 Úvod teoretické části

Otázka rodiny je i v současné době otázkou mnoha výzkumu a diskuzí. Nejčastěji se ptáme, co je vlastně rodina. Je rodina pořád pojem, který bychom společně žijící dospělí lidé s dítětem nebo dětmi měli nazývat. Není to věcí historie? Vždyť dnes je tolik dětí a mladých lidí, kteří mají dva své rodiče a ještě například dva nevlastní rodiče. Takže otázka, kdo je má rodina, kterou si dnes někteří z nás pokládají, zůstává otázkou s otazníkem.

Ve své bakalářské práci se proto obracím na postavení rodiny v naší společnosti. Její historické změny, typy rodiny a funkce rodiny. Vždyť pod heslem „Rodina je základ státu“ se skrývalo postavení rodiny ve společnosti. Plnění jejích funkcí. Bylo tomu ale opravdu tak? Opravdu rodina, vždy byla základ státu? A jak je to s rodinou v dnešní době? Jak dnešní rodina vypadá? Plní své funkce? Jaké jsou trendy moderní rodiny? Co forma, podoba rodiny? Jak dnešní lidé vnímají pojem rodina? Proč mladí lidé neuzavírají manželský svazek? A pokud ano, znamená to pro ně něco? Jak lidé vnímají rozvod? V úvodu jsem nastínila několik otázek, na které bych ráda ve své práci našla odpovědi.

2 Rodina

Definovat rodinu lze různými způsoby podle různých odvětví naší společnosti. Ráda bych některé definice zmínila a uvedla jejich význam pro svou práci.

„V moderní rodinné politice je za rodinu pokládán soubor společně bydlících a hospodařících manželů nebo partnerů s dítětem nebo dětmi, příp. jednoho rodiče s dítětem nebo s dětmi. Protože s manželskými nebo partnerskými páry nebo jednotlivci a dětmi často žijí i jiné osoby, lze užívat v tomto smyslu přesnějšího pojmu rodinná domácnost, jejímž jádrem je úplná nebo neúplná rodina.“ (Krebs 2007:348)

„Rodina je přirozená primární malá sociální skupina. Rodina představuje biosociální systém, který neustále hledá a nachází své místo ve společnosti. Přitom je společností znovu a znovu ovlivňována a formulována.“ (Dunovský 1986:9)

Právní definice rodiny je velmi stručná, ale zato výstižná. Podle § 1 odst. 2 zákona číslo 94/1964 Sb., o rodině je v znění pozdějších předpisů hlavním účelem manželství *„založení rodiny a řádná výchova dětí“*.

Osobně si myslím, že všechny tyto tři definice vystihují dnešní rodinu. Neboť dnešní rodina již nejsou pouze manželé, kteří si slíbili věrnost až do smrti, ale jsou to jakkoliv lidé žijící ve společné domácnosti. Ovšem neustále důležitou složkou pro pojem rodina zůstává dítě. Plození dětí, ať již v manželství, nebo mimo ně, zůstává velmi důležitým prvkem. Kdyby lidé neplodili své vlastní děti, celá společnost by zanikla.

Pro dnešní společnost je typické budování jiných hodnot než hodnot rodinných. Nelze tento přístup společnosti plně odsoudit. Ovšem s pozorováním kupících se problémů, zvláště v reprodukční funkci, kterou ještě budu více rozebírat v kapitole 4. 1., je zřejmé, že bez změny přístupu k rodině dojde k trvalému snížení populace.

2. 2 Co je tedy rodina?

„Rodina je prvním modelem společnosti, se kterým se dítě setkává a které zásadně determinuje jeho osobní vývoj a vztahy k ostatním osobám, ale i společenským skupinám, je východiskem přenosů specifických modelů chování při vytváření jeho dalších vztahů ve společnosti. Rodina je tak významným přínosem pro celou společnost, pro její civilizační, kulturní a mravní úroveň.“ (Krebs 2007:349)

Dva typy rodiny, které člověka provázejí, jsou rodiny orientační a prokreační. Pojmem orientační rodina označuji tu, ve které dítě přijde na svět. Provází ho po určitou dobu, než dojde k založení rodiny vlastní, takzvané prokreační.

Rodina orientační formuluje jedince jako sociální bytost. Učí ho základním lidským dovednostem, normám a hygienickým návykům. Jde o podstatnou součást socializace jedince. Neboť pokud člověk nedostane základní lidské normy na začátku svého vývoje, není již možné se je dokonalým způsobem naučit a osvojit si je. Rodina také formuluje role člověka ve společnosti. Takže to, co člověku není předáno v orientační rodině, nemůže předat dále svým dětem ve své vlastní, prokreační rodině. Použila bych zde pro vysvětlení lidové rčení: „Co se v mládí naučíš, ve stáří jako když najdeš.“ A protože stáří nemusíme chápat jen jako důchodový věk, ale i jako věk produktivní, tedy od 18 let, je toto rčení pro dnešní dobu výstižné.

Měla bych tedy vysvětlit, co je pro mě tou rodinou, o které budu v celé práci hovořit, a to následující definicí: „Dva lidé opačného pohlaví, žijící v manželství, a to společně s dítětem nebo dětmi.“ Takže pokud budu hovořit o rodině, budu tím myslet rodinu podle výše uvedené definice. Nijak nezavrhnu lidi stejného pohlaví, kteří společně i s dětmi žijí ve společné domácnosti, nebo lidi žijící společně bez uzavření manželství, ale v dalším textu své práce se jimi budu zabývat pouze okrajově.

2. 3 Typy rodiny

Do jaké rodiny patříme a kam se narodíme, si člověk nevybírá. Je to vše dané přírodou. Naši genetickou výbavu nelze ovlivnit, ale můžeme ji kladným způsobem rozvinout. Rodina nám může dát dobrý nebo špatný základ do našeho budoucího života. Co nám rodina, do které jsme se narodili, předá, to si neseme po celý život a nejvíce se to projeví v rodinách, které sami zakládáme. Rodinu můžeme rozdělit na funkční, dysfunkční a afunkční. Ve všech typech rodin se jedná především o zastoupení funkcí rodiny. Více se funkcemi rodiny budeme zabývat v kapitole 4.

2. 3. 1 Funkční rodina

Funkční rodinu lze definovat jako takovou, ve které jsou zastoupeny všechny její funkce. Dítě dostává potřebnou péči, zázemí, výchovu a emocionální potřeby. Funkce rodiny plní rodina společně se podporou státu, který zde má určité zastoupení. Nelze ale ovšem říci, že by měl stát přebírat zodpovědnost za všechny funkce rodiny. Ve funkční rodině nedochází k poškození mravů a vývoje dítěte. Nelze stoprocentně říci, že funkční rodina je pouze rodina s oběma rodiči, neboť i matka nebo otec jsou schopni zastoupit opačnou rodičovskou roli, a proto nemusí docházet k poškození vývoje dítěte.

2. 3. 2 Problematická rodina

Jde o rodinu, ve které došlo ke krátkodobému výskytu určitého porušení jedné z funkcí rodiny. Problém, který vznikl, je krátkodobý. Nezasáhl rodinu do takové míry, kdy by byla rodina a její funkce ohroženy. Děti v problémové rodině nejsou ohroženy. Rodina se snaží vzniklý problém vyřešit vlastními silami. Pokud se problém nepovede vyřešit a začnou vznikat problémy následné, může se stát, že rodina již není rodinou problematickou, ale dysfunkční.

2. 3. 3 Dysfunkční rodina

Dysfunkční rodinou rozumíme rodinu, ve které nastává problém s nefungováním jedné nebo několika funkcemi rodiny. Je tím v určité míře ovlivněn mravní nebo vývojový potenciál dítěte. Většinou je potřeba pomoci zvenčí. Stát nebo jiné instituce nabízejí pomoc a zastupují některé funkce.

2. 3. 4 Afunkční rodina

Nejhorším typem rodiny je rodina afunkční. Žádná z funkcí rodiny zde nefunguje a je plně ohrožen mravní vývoj dítěte. Dítě nezískává kladný příklad do budoucnosti a díky tomu dochází k přenášení tohoto modelu rodiny i do prokreační rodiny, kterou zakládá. V takových typech rodiny většinou stát zasahuje odebráním dítěte a nahrazuje jeho výchovu a mravní rozvoj.

Do typů rodiny jde také zařadit rodina úplná a neúplná.

2. 3. 5 Úplná rodina

Zastoupení úplné rodiny v naší společnosti z velké části klesá. Dochází ke zvyšování rozvodů. Jak je uvedeno výše, úplnou rodinou je uzavření sňatku dvou lidí opačného pohlaví. Ovšem nesmíme opomenout procentuální zastoupení rodin druh a družka a registrovaných partnerů, které se v současné době do statistik také započítávají. V tabulce č. 1 je uvedeno procentuální zastoupení manželských párů, rodiny typu druh a družka a registrovaných partnerství. Zastoupení rodin bez závislých dětí jsou dvě třetiny.

TABULKA Č. 1: POČET ÚPLNÝCH RODIN

Manželský pár	Druh a družka	Registrované partnerství
89,0%	11,0%	0,2%

Zdroj: český statistický úřad, tisková zpráva, aktualizováno dne 7. března 2013

Počet úplných rodin klesá také díky možnosti rozvodů. Podle statistických výzkumů, které se provádějí každoročně, můžeme vidět, jak procentuálně stoupá počet rozvedených

párů. Velmi zajímavým datovým údajem jsou rozvedená manželství podle délky trvání. Pro představu uvádím data od roku 2010 do roku 2013 v následující tabulce.

Tabulka č. 2 počet rozvodů

	2010	2011	2012	2013
0 – 1 rok trvání manželství	1358	1359	1360	1361
2 – 5 let	1359	1360	1361	1362
6 – 9 let	1360	1361	1362	1363
10 – 14 let	1361	1362	1363	1364
15 – 19 let	1362	1363	1364	1365
20 a více let	1363	1364	1365	1366
Celkový počet	30783	28113	26402	27895

Zdroj: Český statistický úřad, tabulka 01. 01. vybrané demografické údaje v České Republice

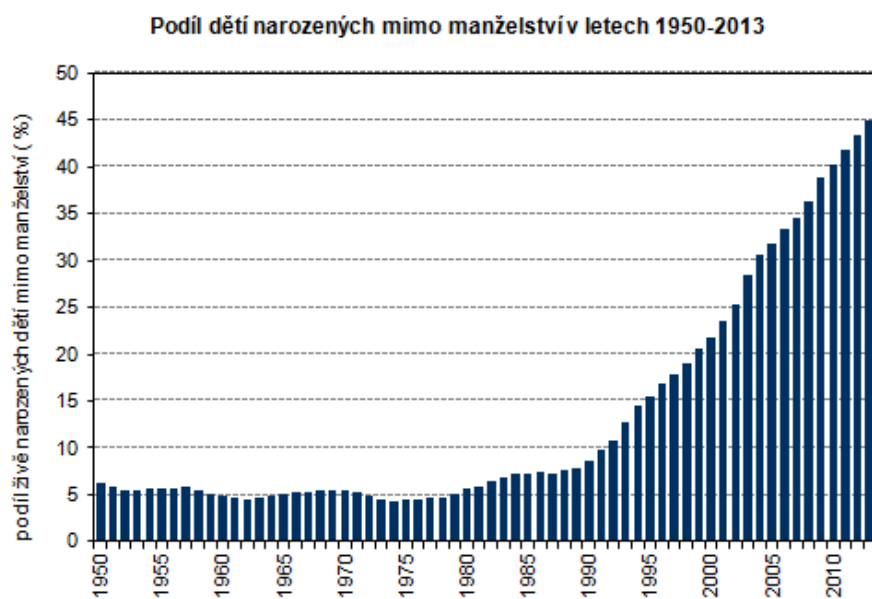
Můžeme na těchto číslech vidět, že i když počet rozvodů o trochu poklesl, přesto stoupá počet rozvodů podle délky trvání manželství. Nerozvádějí se tedy pouze mladá manželství, ale i manželé s takzvaným prázdným hnízdem, tedy když děti dospějí a zakládají vlastní rodiny.

2. 3. 5 Neúplná rodina

Neúplné rodiny ve většině případů tvoří ženy s dítětem nebo dětmi. Ve společnosti se jedná o 81 % z celkového počtu neúplných rodin. Lze tedy říci, že nejde o úplně ojedinělou situaci. Je to bohužel smutná součást naší společnosti, ženy zůstávají na výchovu dětí samy.

V následujícím grafu můžeme vidět velmi zřetelně vzrůstající sloupce, ukazující nárůst narozených dětí mimo manželství. Jedná se o data nasbíraná od roku 1950 do roku 2010. K velkému nárůstu začalo docházet okolo roku 1992, což bychom mohli spojovat s uvolněním politického systému a nastolením demokratické svobody. Mladí lidé získali více možností a na neprovdané matky se již nehledělo opovržlivě. Celkový status rodiny získal ve společnosti nové místo. Sociální a jiné systémy zaměřené na rodinu změnili své zákony a začaly nejen rodinám, ale také rodiči samoživiteli více vycházet vstříc. Nastavení tohoto systému je výhodnější pro status neprovdané matky než pro rodinu jako takovou. Počet dětí rodičích se mimo manželství se zvýšil v průměru až o 40%. Můžeme tedy říci, že se jedná o narůstající problém.

Graf 1 Děti narozené mimo manželství

Zdroj: Aktuálně.cz, <http://zpravy.aktualne.cz/domaci/statistika-mimo-manzelstvi-se-narodilo-40-procent-deti/r?i:article:766682/>

3 Historické změny rodiny

Rodina se vyvíjí ve společnosti již tisíc let. Mohli bychom o ní mluvit snad už od prvního vývoje člověka; nemůžeme ji však považovat za rodinu, která se podobá dnešnímu typu rodiny. Ráda bych probrala historický vývoj rodiny od pravěku do současnosti.

3.1 Pravěká rodina

Lidé v pravěku žili v tlupách, především z důvodu větší bezpečnosti a snadnějšího obstarání jídla. Nedožívali se vysokého věku, úmrtnost byla přirozenou součástí každodenního života. Ženy a muži měli velmi monotónní život. Jejich každodenní činnosti jim však zajišťovaly přežití. Žena většinu svého času trávila v jeskyni, kde se starala o oheň a pečovala o nejmenší děti. Muž byl lovec. Jeho hlavním úkolem bylo obstarání obživy a hlavně ochrana všech členů tlupy. Tlupa mohla mít až několik desítek, možná stovek členů. (Krebs 2007, 349)

3.2 Tradiční rodina

Nelze přesně datovat začátek tradiční rodiny. Přesto je velmi nedílně spojen s křesťanstvím. Tradiční rodina byla většinou vícegenerační. Velký počet členů tradiční rodiny napomáhal k lepšímu plnění všech jejích funkcí. Výuka probíhala v rodině, neboť ještě nebyla zavedena povinná školní docházka, přesto výuka nebyla nějak valná. Většinou se mladé dívky a ženy učily práce v domácnosti nebo ve statku. Mladí chlapci a muži většinou chodili do světa, kde se vyučovali různým řemeslům. Jejich naučené dovednosti poté uplatňovali při návratu do rodné vesnice. (Krebs 2007, 349)

3.3 Vliv industrializace

„První etapu významných proměn takto uspořádané tradiční rodiny zaznamenáváme až v 19. století, v období industrializace a s ní spojenou urbanizací, které byly doprovázeny silnými migračními pohyby za prací do měst a počátky liberalizace při uzavření sňatku.“ (Krebs 2007, 349). Industrializace neboli průmyslová revoluce napomohla k velké změně ve

společnosti. Většina nově vznikajících podniků byla založena vyšší šlechtou, která nabízela práci dělníkům a nižším vrstvám společnosti. Docházelo i k většímu uvolnění společenské morálky. Hlavně v oblasti rodiny a rodinného života došlo ke změnám. Mladí lidé již nebyli tolik vázáni normami, v oblasti sňatkovosti došlo k uvolnění morálky a sňatky již nebyly tak striktně podmíněny volbou rodiny. Dále mladí lidé odcházeli za prací do měst, opouštěli rodinné zázemí i kvůli penězům. (Krebs 2007, 349)

3. 4 Počátky rozvodovosti

Rozvody, dnes běžná součást rodinného života, v dřívějších dobách byly považovány za ojedinělý jev. Zákon o rozvodech vznikl ve 20. letech minulého století. Dalším důsledkem bylo snižování počtu dětí v rodině. Možná bychom řekli, že nejprve docházelo k snižování v nižších vrstvách tehdejší společnosti, ale opak je pravdou. Nejprve začalo snižování počtu dětí ve vyšších vrstvách a teprve následně v nižších vrstvách. Všechny změny v dané společnosti začaly vznikat nejdříve v západní Evropě a postupně došlo k posunu do střední a východní Evropy. Vše bychom mohli posuzovat i z hlediska vzniku a rozšíření demokracie a změny městského života. (Krebs 2007, 349)

3. 5 Změny a trendy poválečné společnosti

Generace mladých lidí, kteří se narodili těsně před 2. světovou válkou nebo v průběhu 2. světové války, tedy v letech přibližně 1930 – 1945, odmítali již starý, tradiční způsob života. Na jedné straně došlo k větší stabilitě rodinného života, ovšem na straně druhé byl volný výběr partnera. Doba uzavírání sňatků a porodu prvního dítěte se posunula nad hranici 25 let. Tím se prodlužovala i doba osamostatnění od rodičů. Lidé začali prodlužovat svou délku studia, i ženy dostaly větší svobodu v této oblasti.

Velkým vynálezem byla antikoncepce, která dávala větší svobodu v sexuální oblasti. Ženy snadněji rozhodovali o své mateřské roli. To však také vedlo k snížení porodnosti, což budu více rozebírat v kapitole 4. 1. K jakým dalším trendům došlo a jak vypadá současná rodina dnes, naznačím v 5. kapitole. (Krebs 2007, 349)

4 Funkce rodiny

V současné době určuje místo rodiny ve společnosti několik základních funkcí. Zastoupení a plnění těchto funkcí v rodině je součástí socializačního procesu nového člověka. Jak je každá funkce důležitá a mnohdy nezastupitelná, uvedu u jednotlivých funkcí v následujících kapitolách. Vyjmenování a definice funkcí jsou nejednotné. Každý kniha vyjmenovává jiné funkce v souvislosti s rodinou. Například Slovník základních pojmů z psychologie (Gillernová a spol. 2000,61) uvádí pouze čtyři základní funkce rodiny a těmi jsou reprodukční, materiální, výchovná a emocionální, kdežto kniha Sociální politika (Krebs 2007,348) uvádí funkci biologickou, ekonomickou a výchovnou a místo emocionální funkce funkci sociální. Také každý autor uvádí jiné pojmenování funkcí. V následujících podkapitolách uvedu pět základních funkcí rodiny, jimiž jsou biologická, emocionální, ekonomická, výchovná a sociální funkce.

Podle knihy Rodina jako instituce a vztahová síť „rodina usnadňuje lidem péči o děti a jejich výchovu.“ Matoušek dále uvádí: „Kromě toho, že je rodina biologicky důležitá pro udržení lidstva, je také jednotkou společnosti. Reprodukce člověka jako organismus i jako bytost kulturní.“ (Matoušek 2003, 10). Měli bychom začít tím, že si řekneme, co to funkce rodiny vůbec je. Funkce rodiny jsou pojmy, které vystihují základní fungování rodiny. Co by rodina měla plnit pro její správné fungování. Jejich vzájemné propojení napomáhá k zlepšení rodinného soužití a fungování uvnitř i mimo rodinu. Pokud budeme považovat rodinu za instituci, pochopíme její postavení a vzájemnou pomoc s ostatními institucemi naší společnosti. V dnešní době některé funkce rodina není schopna plnit nebo je plní pouze částečně. Dochází k přebírání zodpovědnosti za tyto funkce jinými institucemi naší společnosti. Jedná se tedy o to, že například školní zařízení přebere určitou část funkce výchovné a tím napomáhá rodině v jejích kompetencích. Nelze ovšem tvrdit, že by rodina proto přestávala fungovat. Jen se její postavení ve společnosti pozměnilo. Ovšem není to chyba pouze rodiny samotné, ale i požadavků, které společnost na rodinu klade. Nemůžeme ale jednoznačně říci, že tyto změny nastaly ze dne na den. V současné rodině dochází také k poruchám funkcí rodiny, kdy rodina není schopna ani částečně zastoupit své funkce přirozenou cestou. V následujících podkapitolách definuji jednotlivé funkce a uvedu jejich jednotlivé poruchy. Pro dobré zobrazení využiji tabulky a grafy.

4. 1 Biologická (reprodukční) funkce

Člověk je ve své přirozenosti bytost biologická. Pohlavní. Ve 27. verši 1. kapitoly knihy Genesis čteme, že jsme byli stvořeni: „*Bůh stvořil člověka, jako muže a ženu je stvořil.*“ (Bible 1984, 18). Zde tedy vidíme, že pohlaví je možné považovat za věc přirozenou. Z hlediska zachování lidské populace je biologická funkce velmi důležitá. Z historických pramenů bychom mohli ovšem podotknout velmi důležitou zmínku – v sexuální funkci si ze začátku muž a žena nebyli rovni. Tato změna nastala s emancipací žen. Není podstatnou věcí, zda se biologická funkce odehrává v manželství či mimo ně, ale že se díky tomu narodí nový člověk, další generace tohoto světa. Reprodukční funkce je z určitého pohledu nenahraditelná a probíhá pouze mezi mužem a ženou, neplatí to však stoprocentně. V současné době totiž funkci biologickou (reprodukční) můžeme částečně nahradit pomocí umělého oplodnění nebo adopce.

TABULKA 3 POČET NAROZENÝCH DĚTÍ

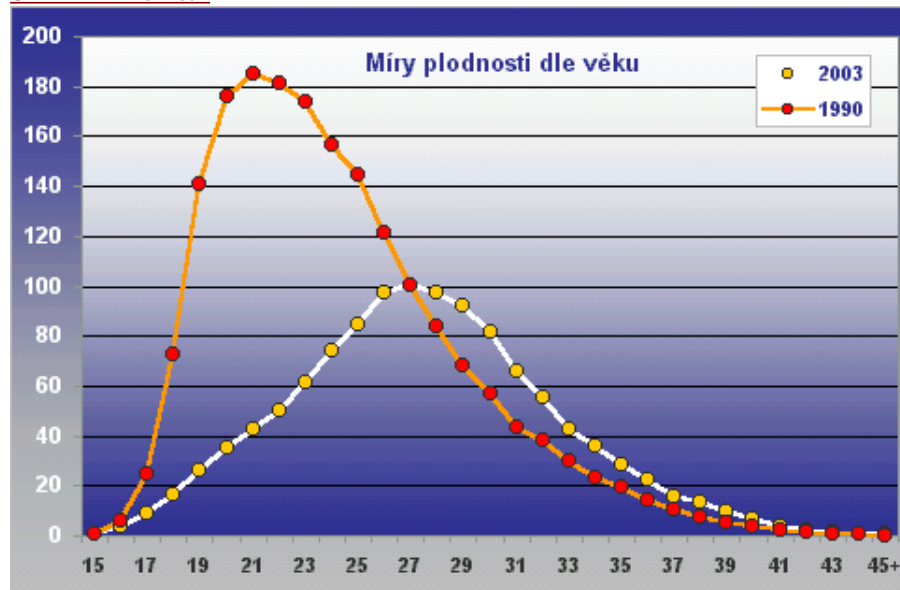
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Počet narozených dětí	93 685	97 664	102 211	105 831	114 632	119 570	118 348	117 153	108 673	108 576	106 751
Mimo manželství	26 713	29 839	32 409	35 259	39 537	43 457	45 954	47 164	45 421	47 088	48 000

Zdroj: Český statistický úřad, tabulka 01.01. Vybrané demografické údaje v České Republice

4. 1. 1 Porucha funkce biologické (reprodukční)

Pokud funkce biologická nefunguje, může to být z mnoha různých důvodů a příčin. Ovšem to, proč vzniká porucha této funkce, je otázkou samostatnou. Je velký rozdíl v tom, jestli dítě mít nechce, nebo nemůže. Rozhodnutí nemít děti je svobodné a mnohdy souvisí s charakterem osoby nebo s ekonomickou stránkou rodiny. Pokud ovšem nastane problém, že je nemožné děti počít, souvisí to již s mnoha různými faktory. Velkým problémem může být zdravotní stav jednoho nebo obou manželů či partnerů. Následující graf znázorňuje, jak klesá míra plodnosti.

GRAF 2 MÍRA PLODNOSTI

Zdroje: Český statistický úřad

Podle uvedených hodnot z roku 1990 a 2003, můžeme vidět markantní rozdíly v plodnosti i podle věku. V roce 1990 byly ženy nejplodnější mezi 17. a 27. rokem života. V tomto období většina z nich zakládala rodinu a očekávala prvorozeného potomka. Kdežto v současné době se míra plodnosti posouvá mezi 23. až 27. rok života a velmi poklesá. Spousta mladých žen a mužů nejprve ukončují středoškolské nebo vysokoškolské vzdělání a budují své pracovní postavení, teprve poté zvažují založení rodiny. Jejich věk pro první dítě se pohybuje až okolo 30. roku života. S tímto rozhodnutím ovšem nastávají problémy. Jak jsem již uvedla výše, nejplodnější období je mezi 20 a 26 lety. Se stoupajícím věkem plodnost klesá. V některých případech (pokud mají páry problémy s početím) postačí upravení životního stylu. Přestat kouřit, změnit stravovací návyky nebo cvičení. Pokud se tímto způsobem problém nemožnosti oplodnění nevyřeší, nastupuje pomoc odborníků.

Touto pomocí nemusíme hned myslet umělé oplodnění, ale například pomoc sexuologů nebo psychologů. Tito specializovaní odborníci mohou pomoci páru najít náhradní řešení nebo pomohou odhalit problém, který brání možnosti oplodnění. Například strach nebo nejistota z možnosti početí dítěte může být podvědomým problémem. Člověk si ho nepřipouští a tím pádem ho neumí sám vyřešit. Ale může to být i problém daleko závažnější.

Závažnějším problémem může být neplodnost způsobená zdravotním stavem. U mužů tímto problémem může být:

- „1. Nízký počet spermií (oligospermie) – méně než 15 milionů spermií na jeden mililitr spermatu
 2. Nedostatečný pohyb spermií (astenospermie) – spermie nejsou schopny dostat se k vajíčku a oplodnit ho
 3. Špatný tvar (morfologie) – spermie nemohou proniknout obalem vajíčka
 4. Nepřítomnost spermií v ejakulátu (azoospermie) – příčinou je chybějící produkce spermií nebo poruchy jejich transportu
 5. Problémy s pohlavním stykem – může jít o potíže s ejakulací nebo impotenci
 6. Genetické poruchy – poruchy ve chromozomální výbavě, cystická fibróza
 7. Neplodnost u mužů – po zánětech, operaci, úrazech, onkologické terapii“
- (<http://www.ivf-zlin.cz/24794-priciny-a-diagnostika-neplodnosti>)
-

Příčiny neplodnosti u žen jsou tyto:

- „1. Ovariální faktor (příčina ve vaječniku) – hormonální poruchy. V důsledku tohoto faktoru nemohou ve vaječnicích dozrát folikuly a nedochází k uvolnění vajíčka – ovulaci. Se zvyšujícím věkem (po 35. roku) přirozeně klesá počet vajíček. Jejich množství je nejvyšší při narození, během života se už nová netvoří.
 2. Tubární faktor – jedná se o příčinu sterility způsobenou uzávěrem vejcovodů (nejčastěji u žen po prodělaných gynekologických zánětech nebo s endometriózou) nebo nepřítomností vejcovodů
 3. Endometrióza – přítomnost ložisek děložní sliznice mimo její obvyklou lokalizaci. Může např. způsobit neprůchodnost vejcovodů, srůsty (adheze), narušit imunologické mechanismy, což negativně ovlivňuje proces oplození a implantace embrya.
 4. Imunologický faktor – přítomné imunologické protilátky negativně ovlivňují pohyb spermií, ale dochází i k narušení procesu splynutí pohlavních buněk při fertilizaci a negativně může být ovlivněn i vývoj časného embrya
 5. Genetické poruchy – poruchy v chromozomální výbavě“
- (<http://www.ivf-zlin.cz/24794-priciny-a-diagnostika-neplodnosti>)
-

4. 2 Emocionální (citová) funkce

Emoce neboli city jsou již od narození součástí lidské bytosti. Jejich projevy dáváme najevo pocity libosti a nelibosti. Rozvoj citů je pro každou bytost nesmírně důležité. City, které si vybudujeme v primární rodině, si ponese do rodiny sekundární. Pokud člověk získá nějaké špatné zkušenosti a je citově nevyrovnaný, nese si to po celý svůj dospělý život. Emocionální funkce je jednou z nejdůležitějších funkcí rodiny. Tato funkce navazuje na všechny funkce ostatní a při poruše může dojít i k problémům v rodině. Jde o citový vztah mezi členy rodiny. Cit můžeme prožívat pozitivně nebo negativně. V rodině jsou emoce důležitou složkou. Láska, žárlivost, strach, přátelství nám mohou pomoci v budování vztahů mezi manželi, dětmi, prarodiči, strýci a tetami. (Vacínová a Langová 2011, 57)

„Emoce jsou základem vývojového procesu, stimulují rozvoj mnoha dalších psychických funkcí. Pro děti raného věku jsou emoční projevy primárním prostředkem komunikace. Potřebuje vyjádřit svoje aktuální pocity a k tomu slouží vnější projevy emocí: dítě tak dokáže ostatním lidem sdělit, co cítí, dávno před tím, než se naučí mluvit.“ (Vágnerová 2005, 96 - 97)

4. 2. 1 Porucha funkce emocionální (citové)

Pokud dojde k poruchám emocionální funkce, má to velký dopad na celou složku rodinného života, včetně vztahu ke společnosti. Porucha emocionální funkce má velký dopad na ostatní funkce, převážně na biologickou (reprodukční), neboť lidé používají sexuální stránku bez citů, lidé se berou velmi mladí a jejich chování je nezodpovědné a tím mohou vznikat další problémy. Děti, které se rodí pod vlivem těchto neuvážeností, jsou nechtěné, neplánované, geneticky zatížené.

Ovšem problémy s emocionální funkcí jsou také spojeny již s rodinným životem. Pokud dojde k tomu, že manželé ztratí vzájemnou citovou vazbu, může jít až o zátěž pro celou rodinu. Jde především o zatížení rodiny způsobem rozvodu rodičů. Dopad rozvodů na děti je pořád veliký. Ve většině případů dochází k tomu, že si děti kladou za vinu rozvod rodičů a jejich psychika je narušena. Pokud jsou ohroženy práva a zájmy dítěte je potřeba, aby došlo k zásahu státu. Citová funkce je funkcí nenahraditelnou.

4. 3 Ekonomická (zabezpečovací) funkce

Funkcí ekonomickou je myšleno materiální zajištění všech členů rodiny. Jedná se především o zajištění bydlení, oděvu, obživy, výdajů spojených se vzděláváním a prací. Jejím hlavním úkolem je tedy zajištění všech členů dané rodiny. Každý výdělečně činný člen rodiny je také, například ve formě daní, přínosný společnosti. I díky možnostem stejného vzdělání a pracovního uplatnění pro ženy i muže, jsou podmínky v rodině rovnocenné. Tím dochází k minimalizaci rozdílu v rolích. Rodina, pokud je funkční, si navzájem vypomáhá finančně i mezi ostatními příbuznými. Převážně pokud dojde k nějakým přírodním nebo jiným katastrofám.

4. 3. 1 Porucha ekonomické (zabezpečovací) funkce

Mezi problémy ekonomické funkce se obvykle řadí vysoká nezaměstnanost, především v některých krajích České Republiky, viz tabulka 4.

Tabulka 4 Nezaměstnanost

Území, kraj	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ČR celkem	6,59	5,75	4,49	4,51	7,12	7,40	6,77	7,37	8,17
Hl. m. Praha	2,64	2,29	1,80	1,82	3,24	3,61	3,59	4,16	5,14
Středočeský	4,69	4,01	3,22	3,43	5,51	6,09	5,62	6,13	6,90
Jihočeský	4,92	4,19	3,35	3,65	5,92	6,39	5,81	6,38	7,10
Plzeňský	4,94	4,30	3,41	3,98	6,50	6,64	5,75	5,94	6,45
Karlovarský	7,92	7,07	5,58	5,82	8,66	8,94	7,98	8,51	9,33
Ústecký	11,30	10,20	7,88	7,32	9,87	10,23	9,79	10,47	11,47
Liberecký	5,74	5,18	4,35	5,03	8,29	8,06	7,34	7,75	8,46
Královéhradecký	5,41	4,73	3,52	3,62	5,96	6,28	5,68	6,55	7,31
Pardubický	6,10	5,15	4,01	4,50	7,32	7,45	6,50	7,03	7,45
Vysočina	6,02	5,23	4,21	4,72	7,72	8,10	7,16	7,63	8,05
Jihomoravský	7,52	6,49	5,15	5,08	8,05	8,45	7,61	8,15	8,94
Olomoucký	7,53	6,44	4,81	4,89	8,86	9,08	8,33	8,93	9,79
Zlínský	6,55	5,63	4,43	4,53	7,98	7,91	7,00	7,82	8,34
Moravskoslezský	10,18	8,98	6,87	6,08	8,88	9,04	8,31	9,18	10,47

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí, tabulka 05. 08., stav k 31. 12.

Jedná se o problém společenský. Se stoupající nezaměstnaností se mění i ekonomické rozdělení společnosti. Lidé více využívají sociální dávky a prohlubuje se propast mezi společenskými vrstvami.

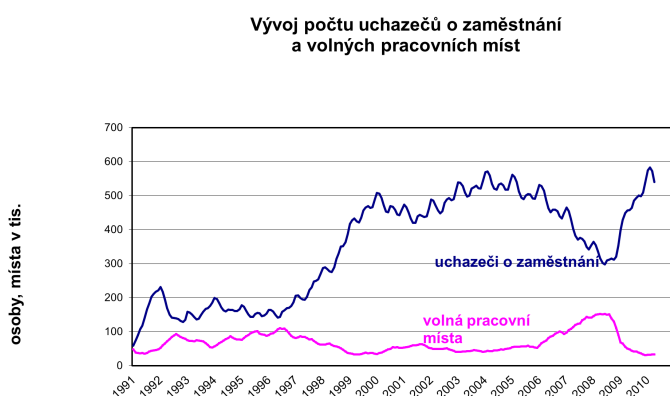
Ekonomická funkce rodiny je podle mého názoru jednou z nejdůležitějších a musím osobně říci, že v jejím rámci pozorují velké problémy mladých lidí. Hlavní problém, který bych ráda nastínila, je špatné pracovní uplatnění. Absolventi středních i vysokých škol velmi těžko hledají práci ve svém oboru v místě svého bydliště. Z tohoto důvodu mladí lidé odcházejí za prací do měst nebo odjíždějí i do jiných států. Tím dochází k přerušení úzkých vazeb v rodině a dochází k její nestabilitě.

Ekonomická stránka rodiny je pro každého jinak důležitá. Je možné ji vnímat jako hmotný standard rodiny nebo i jako obyčejnou součást rodiny. Někdo potřebuje doma dva televizory, jiný bazén a dalšímu postačí něco jiného. Tím se utváří náš ekonomický status ve společnosti.

Dnešní mladí lidé nejčastěji odkládají založení rodiny a sňatek z důvodů obav z ekonomického zajištění. Získání praxe a prvního zaměstnání dnes není snadné a proto tyto rozhodnutí odkládají. Problémem mladých začínajících rodin je také vlastní bydlení. Většina na vlastní bydlení nedosáhne a ani nejsou volné byty k dispozici.

Nezaměstnanost také stoupá z důvodu malého množství pracovních míst. Tento poměr můžeme dobře sledovat v tabulce 5. Takže i přes zlepšení údajů, které jsou uvedeny v roce 2010, můžeme vidět velký nepoměr volných míst a pracovní síly.

Tabulka 5 Počet uchazečů o zaměstnání a pracovních míst

Zdroj: <http://www.mpsv.cz/cs/8753>

4. 4 Výchovná funkce

Výchova začíná v rodině, kde se děti naučí základním hygienickým návykům, řeči, mravním a společenským normám. Děti se ve 3 letech začínají učit napodobovat. Napodobují své rodiče, popřípadě lidí, kteří dohlížíjí na jejich výchovu. Učí se od nich své role, a pokud rodina nefunguje tak, jak by měla, odnesou si i negativní vzor.

Před zavedením povinné školní docházky panovnicí Marií Terezií v roce 1774, se na výchově dětí podílela celá rodinná generace. O malé děti se převážně staraly starší děti z rodiny nebo prarodiče. Když děti dorostly do určitého věku, začaly vypomáhat v zemědělství nebo odcházely do výuky nějakého řemesla.

Lze tedy říci, že škola a její místo ve výchovné funkci je podstatné pro rozvoj osobnosti dítěte. Ovšem pokud není základ výchovy již z rodiny, škola jako instituce zmůže jen velmi málo pro výchovu člověka.

4. 4. 1 Poruchy výchovné funkce

Vychovávat děti je nejen finančně náročné, ale také velká zodpovědnost. Jsou lidé, kteří výchovnou funkci nezvládají. Nemají správné předpoklady pro výchovu dětí. Jejich děti nedostávají potřebné podněty pro správný vývoj. Výchova dítěte začíná již v období novorozence. Výchova je důležitou součástí pro osvojení společenských hodnot, učení hygienických návyků, kulturních a společenských zvyklostí.

V současné době funkci vzdělávací již neplní rodina sama či starší obyvatelé obce, ale školská zařízení. Jejich zřizovatelem je nejčastěji podle zákona stát, město, obec či soukromá osoba. Rodina se tedy může věnovat jiným věcem například zaměstnání, než vzdělání vlastních dětí. Ovšem naučit základní hygienické návyky je úkolem rodiny. Při nástupu dítěte do mateřské školky, jeho výchovu přebírá učitel či učitelka. V základní škole se dítě dostane do kolektivu vrstevníků, začíná se s nimi srovnávat a poznává i nové zvyky a tradice jiných rodin.

„Jiné rodiny zase s předáním dítěte do péče školy rezignují na jeho kontrolu a ponechávají jeho výchovu „ulici“. (Matoušek 2003, 70) Rodiče by ovšem měli mít neustálé vztah ke svému dítěti v oblasti vzdělání a především by na dítě neměli klást příliš vysoké nároky na jeho známky. Důležité je trávení společného času celé rodiny. Na otázku společného trávení volného času rodiny se obracím také v praktické části bakalářské práci.

V současné době si rodina může vybrat školní zařízení, do kterého bude dítě docházet. Neboť i metody vzdělání se v každém zařízení liší. Dnes například můžeme využívat metody vzdělání škol s alternativními metodami. Škol, které využívají je velké množství a jejich spektrum zájmů je široké. Typem těchto zařízení můžeme být například Montessori, Daltonská nebo Lesní školky. Každý druh tohoto zařízení se zaměřuje na jinou metodu a skupinu dětí. Jejich velkou nevýhodou je malá kapacita a doposud malé množství zřízených zařízení.

V současné době je největším problémem syndrom Hyperaktivního dítěte. Děti jsou nesoustředěné, nepozorné. Ale chyba nastává již v rodině, rodiče na děti nemají čas. Děti tráví mnoho času v přítomnosti televize a počítače. Děti se učí nevhodným výrazům, vulgaritám a nemají úctu k autoritám (učitelé, rodiče). Výchova je pro ně cizí slovo. Nejsou upevňovány jejich dobré společenské návyky, jako například slušné chování.

4. 5 Sociální funkce

„Rodina poskytuje základní sociální jistotu a bezpečí, v níž se uspokojují základní životní potřeby jejích členů, kteří si s přihlédnutím ke svým možnostem a schopnostem poskytují vzájemně ochranu, podporu a pomoc.“ (Krebs 2007, 267)

Sociální funkce je vlastně důležitou součástí vývoje dítěte. Socializace probíhá již v období kojeneckém a batolecím. *„Sociální stimulace má větší význam než podněty z jiné oblasti, protože ve větší míře uspokojuje všechny **základní potřeby dítěte**: potřebu stimulace a smysluplného učení, protože sociální podněty bývají přitažlivější a subjektivně významnější, i potřebu citové jistoty a bezpečí, kterou v raném věku saturuje především matka, ale později i další lidé.“* (Vágnerová 2005, 99)

Socializace napomáhá k začlenění do společenského prostředí. Nachází své místo ve společnosti, svou sociální roli.

4. 5. 1 Problémy sociální funkce

Problémem sociální funkce je začlenění se do společnosti. Socializace jedince je nedílnou součástí vývoje dítěte. Pokud dítě nedostane sociální návyky, jeho budoucnost je ohrožena v oblasti začlenění se. Pro správnou socializaci dítěte jsou důležité rozmanité podněty. Pokud dítě tyto podněty nemá, nebo jsou monotónní, jeho sociální vývoj je ohrožen.

„V rámci mezilidské interakce získává potřebné zkušenosti, rozvíjí se jeho schopnosti a dovednosti.“ (Vágnerová 2003, 99). Proto, když dítě nezíská potřebné navázání mezilidských vztahů, vztahů s matkou a otce, s jinými příbuznými, mohou nastat problémy, které si dítě bude se sebou nést do budoucna. Navázání partnerského vztahu je těžší a nesnadné. Může dojít k promiskuitě, rozchodům a rozvodům. A spirála problému se neustále nabaluje. Dětem, kterým v primární rodině nebyly uspokojeny základní lidské potřeby, nemají vštěpené potřebné návyky, a proto nemají potřebu uspokojovat potřeby svých dětí.

5 Shrnutí teoretické části

V teoretické části bakalářské práce jsme si uvedly definice rodiny, které jsou v současné době nejčastěji používány. V druhé kapitole se ještě zabýváme typy rodiny a tím, co je to rodina úplná a neúplná a jejich postavení ve společnosti. Určili jsme si, jaká definice bude provázet celou práci a proč tomu tak je.

V dalších kapitolách jsme si uvedli historické změny rodiny. Mezi historické změny řadíme pravěkou rodinu, tradiční rodinu, důležitost zásahu industrializace pro rodinu. Také uvádíme, kdy a proč vznikly rozvody a jaký mají vliv i v současné době. A nakonec tuto kapitolu zakončíme změnami a trendy poválečné společnosti.

Poslední a závěrečná kapitola se zaobíráme funkcemi rodiny a převážně jejich problémy. Neboť jejich dopady jsou spirálou společnosti. Proč tomu tak je a k čemu to může vést.

6 Úvod praktické části

V praktické části bakalářské práce bych ráda provedla výzkum, který navazuje na předchozí teoretickou část. Tímto výzkumem bych ráda zjistila pohled dnešních mladých lidí na situaci rodiny. Hlavní myšlenkou celé praktické části je dozvědět se, zda rodina má v naší společnosti budoucnost. Jestli mladí lidé chtějí zakládat rodiny vlastní, a jaký vlastně mají na rodinu pohled.

Pro získání potřebných údajů budu používat dotazník. Definici dotazníku jsem si vybrala z knihy Psychologická diagnostika dospělých, která dotazníky definuje následovně: „Dotazníky jsou psychodiagnostické metody založené na subjektivní výpovědi vyšetřované osoby o jejích vlastnostech, citech, postojích, názorech, zájmech, způsobu reagování v nejrůznějších situacích a tak dále.“ (Svoboda 1999: 221) Jinou definici uvádí Peter Gavora v knize Úvod do pedagogického výzkumu. Jeho definice je více zaměřena na pedagogický pohled: „Jak už název nasvědčuje, slovo dotazník se spojuje s dotazováním, s otázkami. Je to způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí.“ (Gavora 2000: 121) Právě tuto definici jsem zvolila záměrně, neboť se domnívám, že nejvíce vystihuje účel použití dotazníků pro můj výzkum.

Sestavený dotazník obsahuje orientační informace pro respondenty, které vysvětlují účel dotazníku a sedmnáct otázek. Otázky jsou řazeny podle důležitosti jejich výpovědi. Odpovědi na otázky jsou z poloviny formou otevřených a formou uzavřených otázek. U uzavřené formy otázky využívám odpovědi formou ano – ne a u některých formou Likertovy škály s pěti možnostmi odpovědi. Například velmi mnoho – mnoho – středně – málo – velmi málo. Otevřené otázky jsou formulovány tak, aby respondenti měli možnost jen krátké odpovědi, pouze několika slovy. Náročnost a srozumitelnost otázek je sestavena tak, aby odpovídala cílové skupině. Je tedy snaha přizpůsobit se používané mluvě a výrazům.

Cílová skupina respondentů jsou převážně mladí lidé ve věku od 14 do 20 let: žáci posledních ročníků základních škol, studenti středních škol a víceletých gymnázií. Také z velké části využiji svou práci s dětmi a mládeží z etnických menšin, abych porovнала jejich

názory na rodinný život. Účelem výzkumu bude posouzení pohledu na situaci dnešní rodiny a názory převážně mladých lidí na otázku, zda má rodina v naší společnosti ještě nějaké místo a budoucnost.

Touto otázkou jsem se začala zabývat hlavně z toho důvodu, že dochází ke stále zvyšující se rozvodovosti nejen u dlouholetých manželství, ale také u spousty mladých krátkodobých manželství. Dalším ukazatelem, který vede spíše k názoru, že současná rodina již není rodinou moderní, tedy potřebnou, jsou mimomanželské děti, které mají oba dva rodiče. Rodiče těchto dětí z velké části nežijí v manželském svazku, žijí pouze (jak se dnes používá) „na hromádce“. V nemalém množství případů společně již vůbec nežijí (ještě před narozením dítěte).

Každou z otázek v dotazníku budu vyhodnocovat zvlášť. Vyhodnocovat budu v několika kategoriích a každá odpověď bude zaznamenána v grafu s číselnou a procentuální hodnotou. Grafy budou převážně koláčové a barevně označené s legendou. *„Úlohou výzkumníka je z tabulek a grafů „vytáhnout“ důležitá zjištění.“* (Gavora 200,162) Posledním bodem celého výzkumu bude celkové vyhodnocení dotazníků.

Je dnes pojem rodina ještě tím, čím byl v předchozích stoletích? Jak se rodina změnila a co pro mladé lidi znamená? To by měl být cíl tohoto výzkumu.

Hypotézy:

1. Respondenti z neúplných/rozvedených rodin, mají negativnější vztah k uzavření sňatku než respondenti z úplných rodin.
2. Rodiče respondentů se středním a vyšším vzděláním ovlivňují své děti k dalšímu studiu, oproti rodičům se základním vzděláním a vyučením.
3. Respondenti ovlivnění náboženstvím mají kladnější vztah k rodině než respondenti ateisté.

6. 1 Dotazníkové otázky

Respondenti odpovídají na počet 20 otázek. Otázky jsou zaměřeny na věci osobního charakteru a na otázky názorové.

1) **Jste žena nebo muž?**

- a) žena
- b) muž

2) **Kolik je Vám let?**

3) **Na jakou školu chodíte?**

- a) gymnázium
- b) učiliště
- c) střední škola
- d) základní škola

4) **Jaké je vzdělání Vašich rodičů? (může být zakroužkováno více možností)**

- a) základní škola
- b) učiliště
- c) střední vzdělání s maturitou
- d) vyšší a vysoká škola
- e) střední vzdělání bez maturity

5) **Jsou Vaši rodiče rozvedeni?**

- a) ano
- b) ne

6) **Jak dlouho jsou Vaši rodiče rozvedeni?**

- a) 0 – 5 let
- b) 6 – 10 let
- c) 11 – více let

7) **Kolik máte sourozenců?**

8) **Hlásíte se k nějakému náboženství?**

- a) ne
- b) ano, k jakému:
 - a) křesťanská církev (římskokatolická, protestantská, pravoslavná a jiné)
 - b) židovské náboženství
 - c) buddhismus
 - d) hinduismus
 - e) islám
 - f) jiné

9) **Máte v současné době přítelkyni/přítele?**

- a) ano
- b) ne

10) **Svatba je krásná věc, ať proběhne na úřadě nebo v kostele. Proto se někdy chci vdát/oženit? (Pokud odpovíte ano, přejděte na otázku 12)**

- a) ano
- b) ne

11) **Pokud se nechcete vdát/oženit, čemu dáváte přednost?**

- a) druh/družka
- b) single
- c) registrované partnerství
- d) pouze přítel/přítelkyně

12) **Rodina stojí mnoho peněz. A proto než ji založím, potřebuji si našetřit nějaké peníze. S těmito výroky:**

- a) velmi souhlasím
- b) spíše souhlasím
- c) spíše nesouhlasím
- d) velmi nesouhlasím
- e) nic mi neříká

13) **Děti jsou radost a zábava, nechci o to přijít. S tímto výrokem:**

- a) velmi souhlasím
- b) spíše souhlasím
- c) spíše nesouhlasím
- d) velmi nesouhlasím
- e) nic mi neříká

14) Myslím si, že správný věk na první dítě je:

- a) 18 – 25
- b) 25 – 35
- c) 35 a více
- d) nikdy

15) Váš vztah k rodičům je:

- a) kladný
- b) spíše kladný
- c) negativní
- d) spíše negativní
- e) neutrální
- f) žádný

16) Trávíte nějaký společný čas rodinou činností? (hry, výlety, společné stolování, návštěva kulturních akcí)

- a) ne. Pokud jste odpověděl/a ne, přejdi na otázku 19.
- b) ano

17) Kolik společného času trávíte rodinou činností o víkendu? (výlety, společné stolování, společenské hry a jiné)?

- a) 1 – 2 hodiny za víkend
- b) 3 – 4 hodiny za víkend
- c) 1 den z víkendu
- d) celý víkend
- e) jak kdy

18) Kolik společného času trávíte rodinou činností v týdnu? (výlety, společné stolování, společenské hry a jiné)?

- a) 1 – 2 hodiny za týden
- b) 3 – 4 hodiny za týden
- c) 1 – 3 dny z týdnu
- d) více dní v týdnu
- e) jak kdy

19) Co byste rádi dělali po ukončení školy?

- a) další studium
- b) cestování
- c) měli děti (založit rodinu)
- d) našli si práci, budovali kariéru
- e) vstoupili do manželství
- f) získat praxi v cizině

20) Než se člověk vdá/ožení, musí si ještě něco užít. S tímto výrokem:

- a) velmi souhlasím
- b) spíše souhlasím
- c) spíše nesouhlasím
- d) velmi nesouhlasím
- e) nic mi neříká

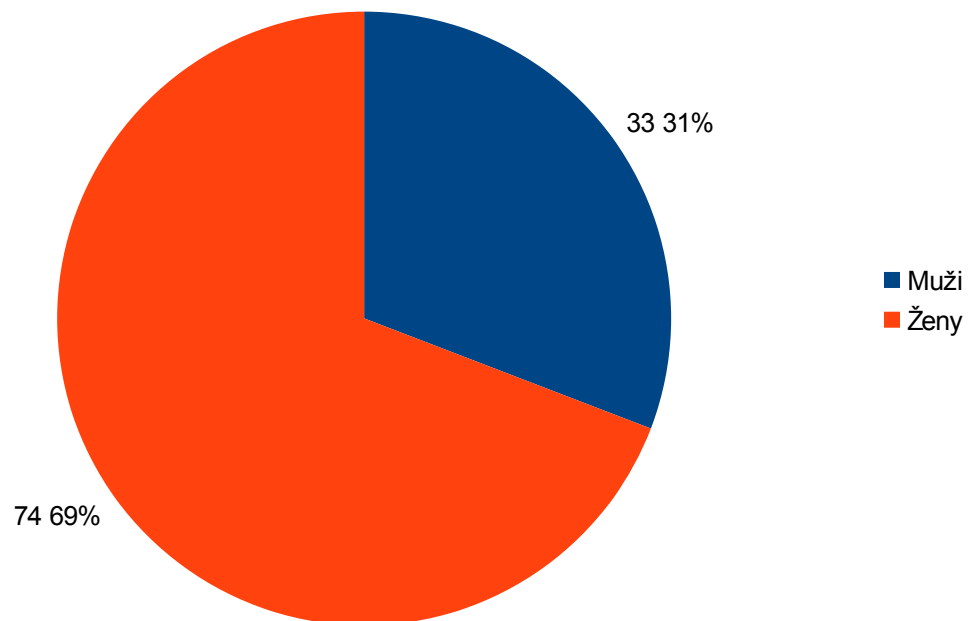
6. 2 Vyhodnocení dotazníků

Pro mou praktickou část bakalářské práce se mi podařilo získat 105 plnohodnotně vyplněných dotazníků. V následující kapitole a jejích podkapitolách uvedu v grafickém nebo tabulkovém provedení hodnoty získané v dotaznících a uvedu potřebná data pro potvrzení nebo vyvrácení hypotéz.

6. 2. 1 První otázka

V první otázce jsem zjišťovala pohlaví respondentů. Jak můžete vidět v následujícím grafu číslo 3, počet žen je vyšší než počet dotazovaných mužů.

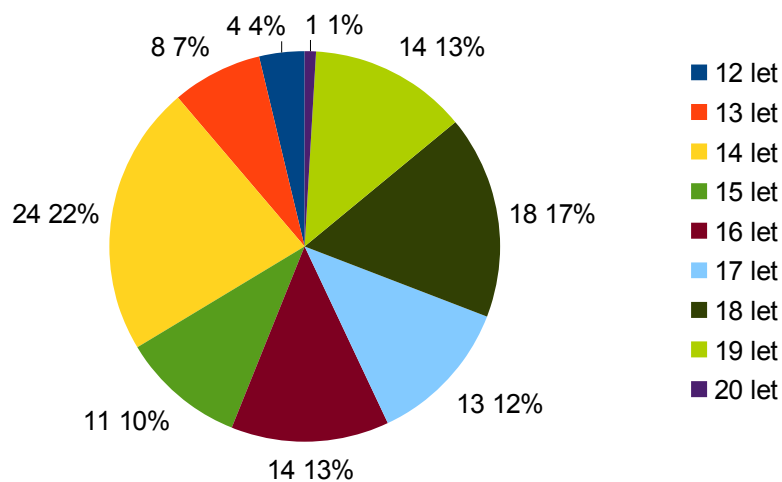
Garf 3 Pohlaví

6. 2. 2 Druhá otázka

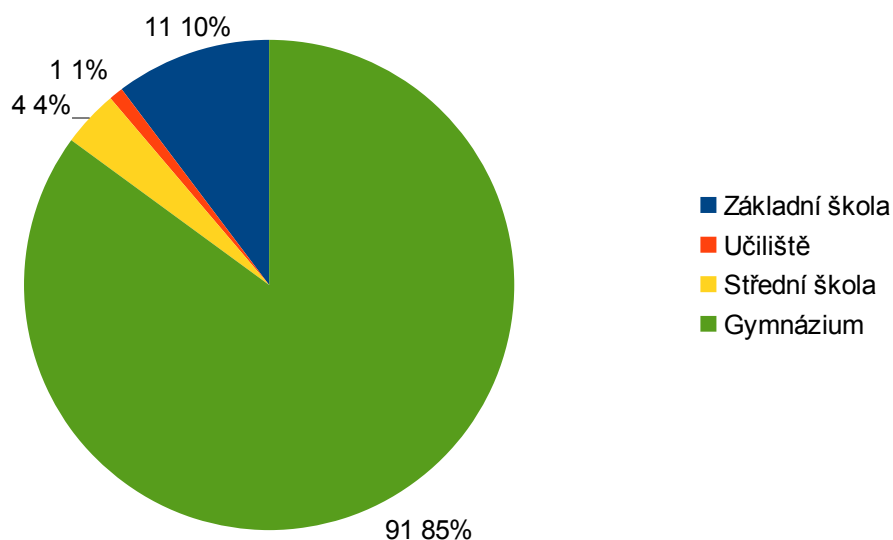
Ve druhé otázce svého dotazníkového průzkumu zjišťují věk respondentů. Věkové rozmezí se pohybovalo mezi 12 až 20 rokem života.

Graf 4 Věk

Respondenti, kteří vyplňovali tento dotazník, byli nejčastěji studenti gymnázia v Klatovech. Ostatní respondenty jsou studenti učiliště a střední školy a žáci základní školy.

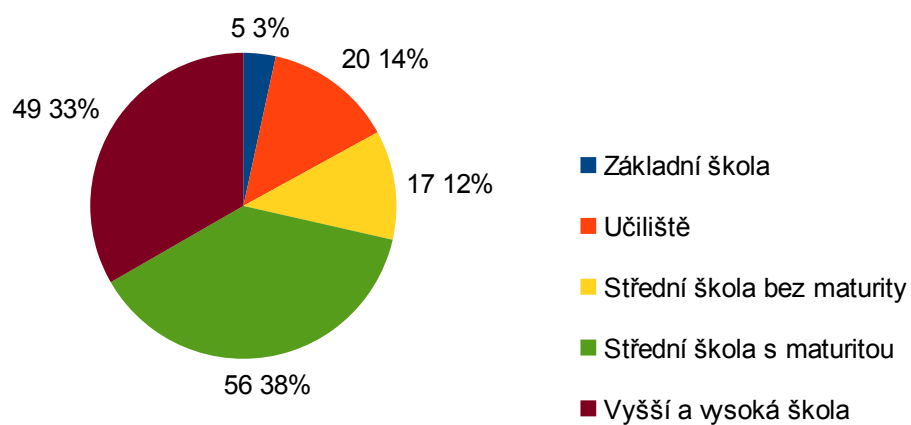
Graf 5 Současné vzdělání

6. 2. 4 Vzdělání rodičů

Další dotazníková otázka byla zaměřena na zjištění dosaženého vzdělání rodičů respondentů.

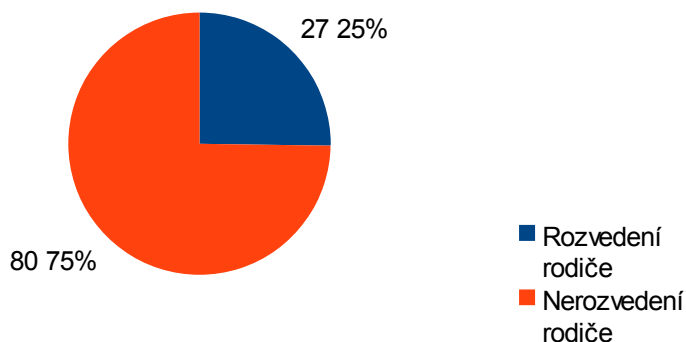
Graf 6 Vzdělání rodičů

6. 2. 5 Poměr rozvedených a nerozvedených rodičů

V následujícím grafu je uveden poměr rozvedených rodičů vůči nerozvedeným rodičům. A délka doby rozvedených rodin.

Graf 7 Poměr rozvedených a nerozvedených rodičů

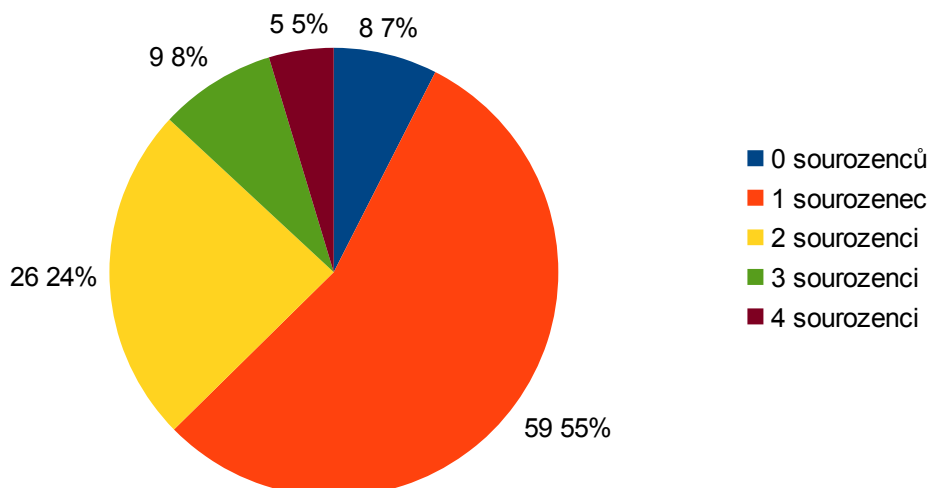
Tabulka 1 Délka od doby rozvodu rodičů

0 – 5 let	6 – 10 let	11 a více let
10	10	7

6. 2. 6 Počet sourozenců

V následujícím grafu je uveden počet sourozenců.

Graf 8 Počet sourozenců

6. 2. 7 Náboženské vyznání respondentů

Z celkového počtu respondentů pouze 26 respondentů uvedlo, že se hlásí k nějakému náboženství a zbytek respondentů, 81, jsou bez náboženského vyznání.

Tabulka 2 Náboženské vyznání

Křesťanská církev	21
Židovské náboženství	0
Budhismus	2
Hinduismus	0
Islám	1
Jiné	2

6. 2. 8 Současný vztah

V následující otázce zjišťuji, zda respondenti v současné době mají vztah či nikoliv.

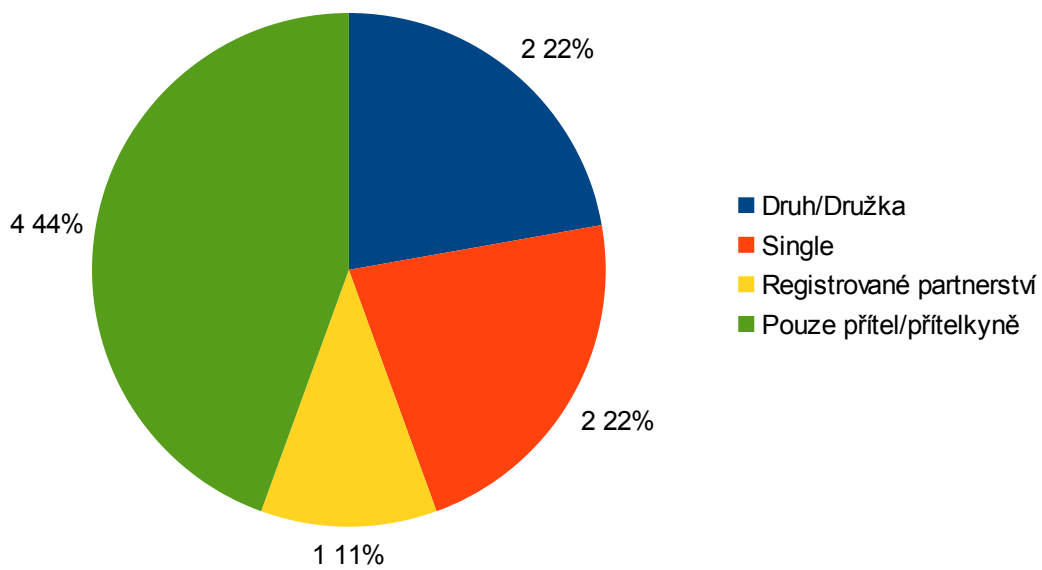
Tabulka 3 Současný vztah

Ano	27
Ne	80

6. 2. 9 Svatba a jiné formy soužití

Z celkového počtu 107 respondentů uvedlo 98 respondentů, že by v budoucnu rádo uzavřelo sňatek a pouze 9 respondentů dávají přednost jiným formám vztahu. V grafu proto uvádím, jaké formy to jsou.

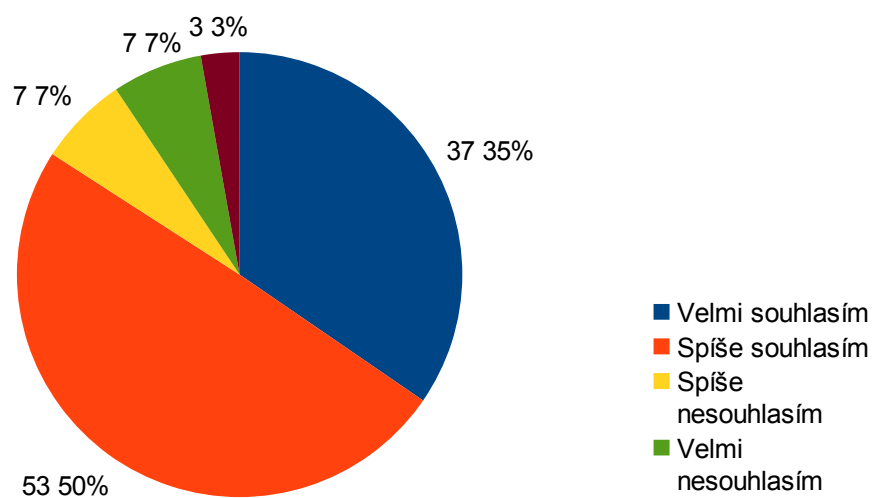
Graf 9 Počet jiných forem vztahu

6. 2. 10 Děti a rodina

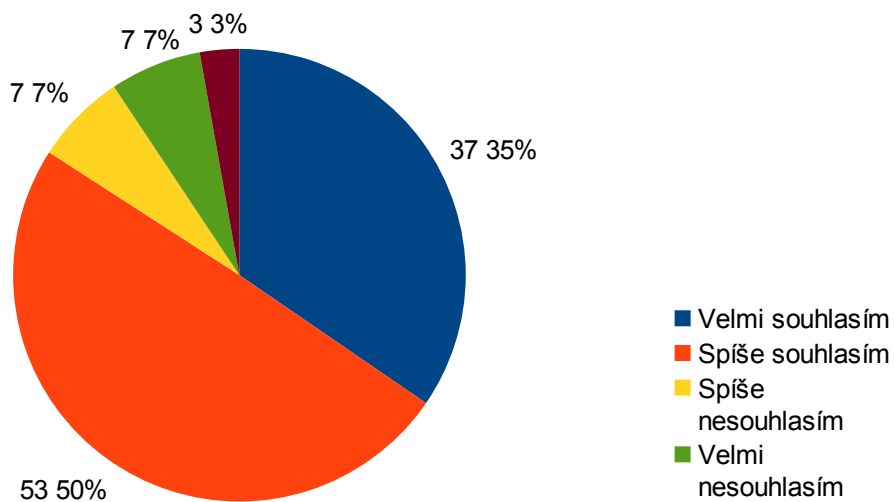
Respondenti odpovídali na otázku, zda je potřeba mít našetřené peníze, než založí rodinu. 53 respondentů uvedlo, že s tímto výrokem spíše souhlasí, 30 respondentů uvedlo, že s tímto výrokem velmi souhlasí, 13 respondentů spíše nesouhlasí, 2 respondenti velmi nesouhlasí a 9 respondentům tento výrok nic neříká.

Graf 10 Potřeba finančního zajištění rodiny

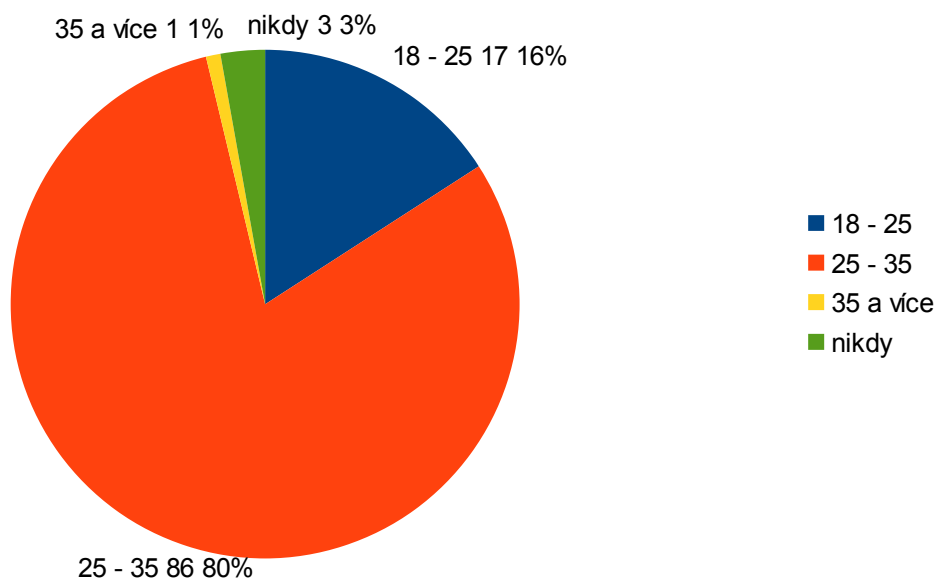

Následující graf vypovídá o odpovědi na otázku 13, děti jsou radost a nechci o to přijít.

Graf 11 Děti

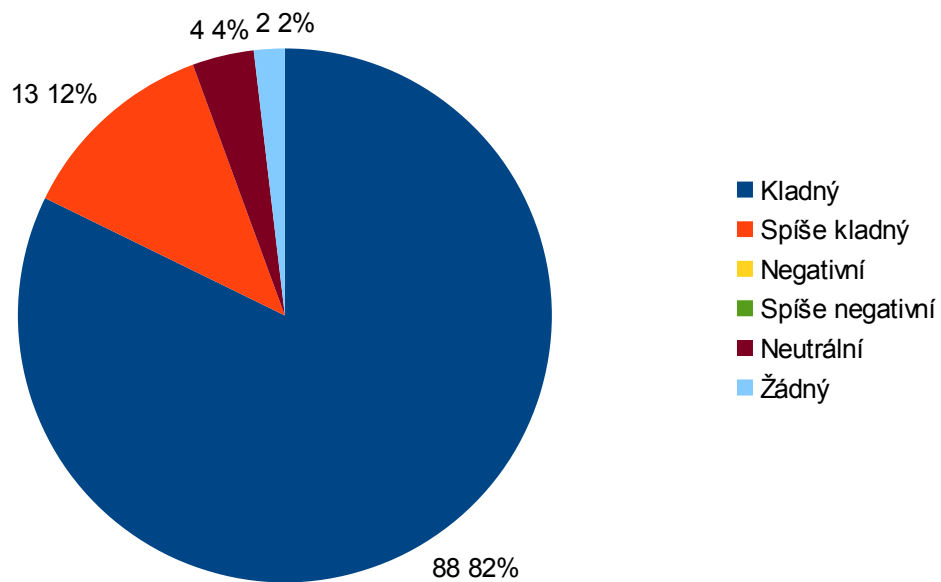
Graf 12 Věk na dítě

K výše uvedenému grafu se také váže otázka, v kolika letech je vhodné mít dítě.

Níže uvedený graf uvádí vztah respondentů k rodičům.

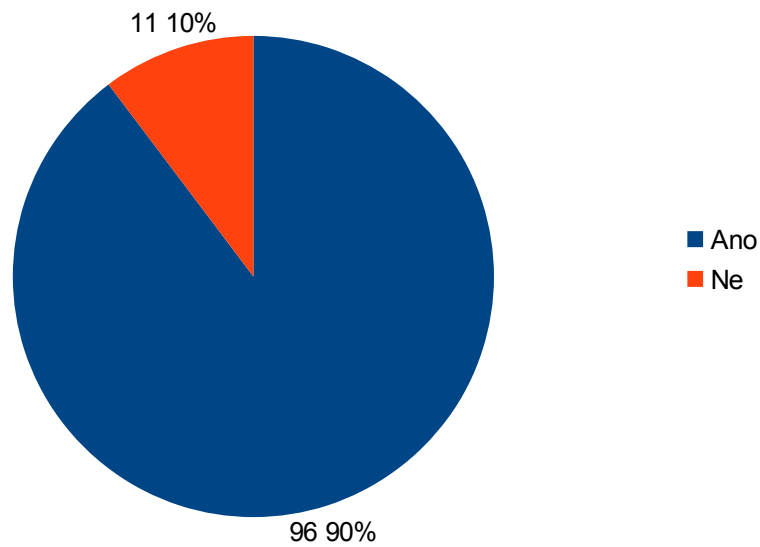
Graf 13 Vztah k rodičům

6. 2. 11 Společně strávený čas

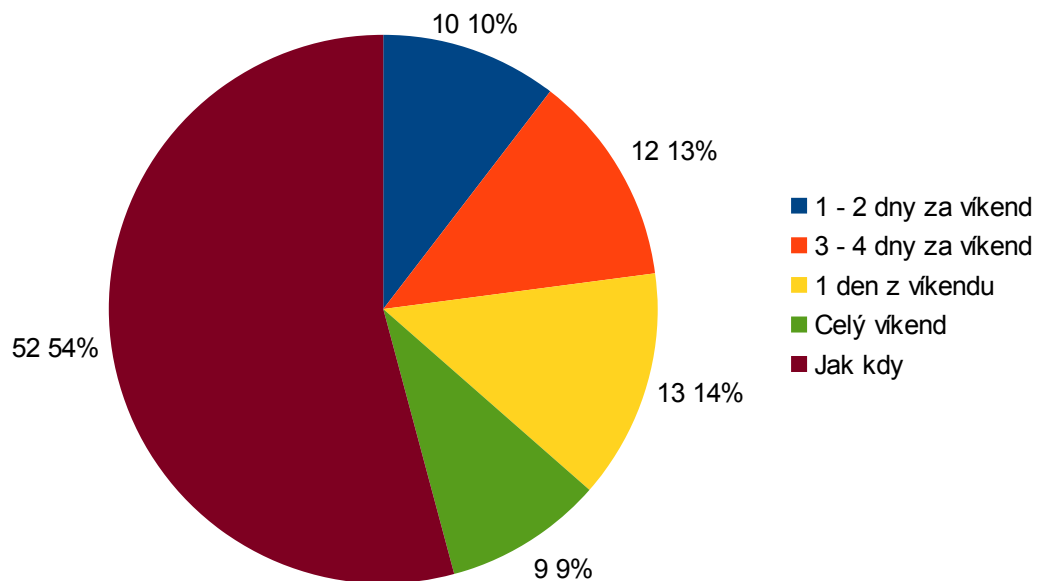
Respondenti zodpovídali na otázku, zda s rodinou společně tráví volný čas.

Graf 14 Trávení volného času 1

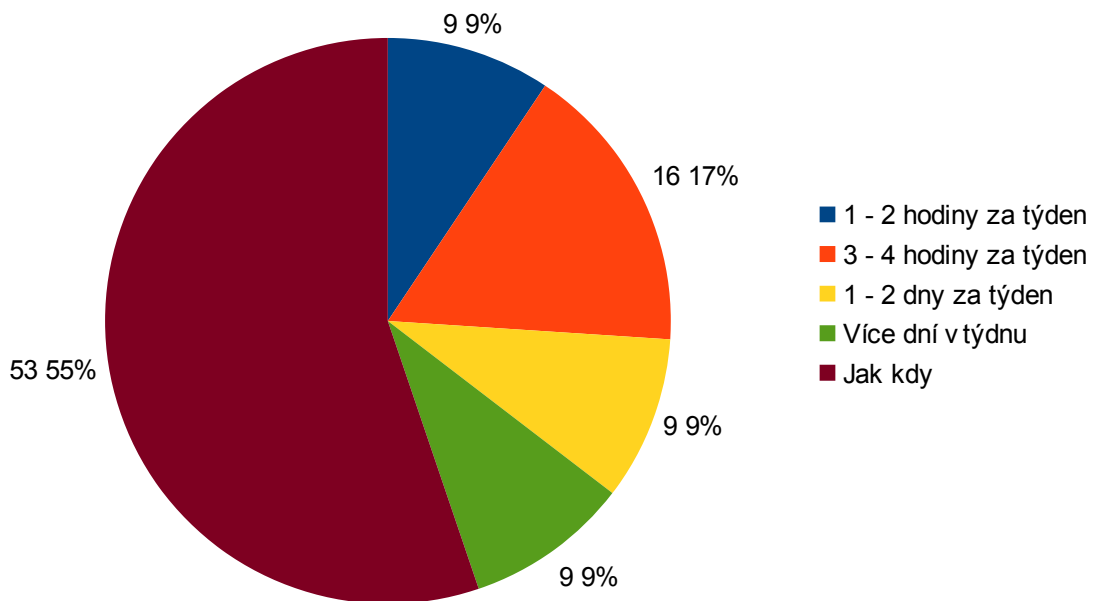

V následujících dvou grafech vybral z možností, kolik společného času tráví o víkendech a v týdnech.

Graf 15 Trávení volného času 2

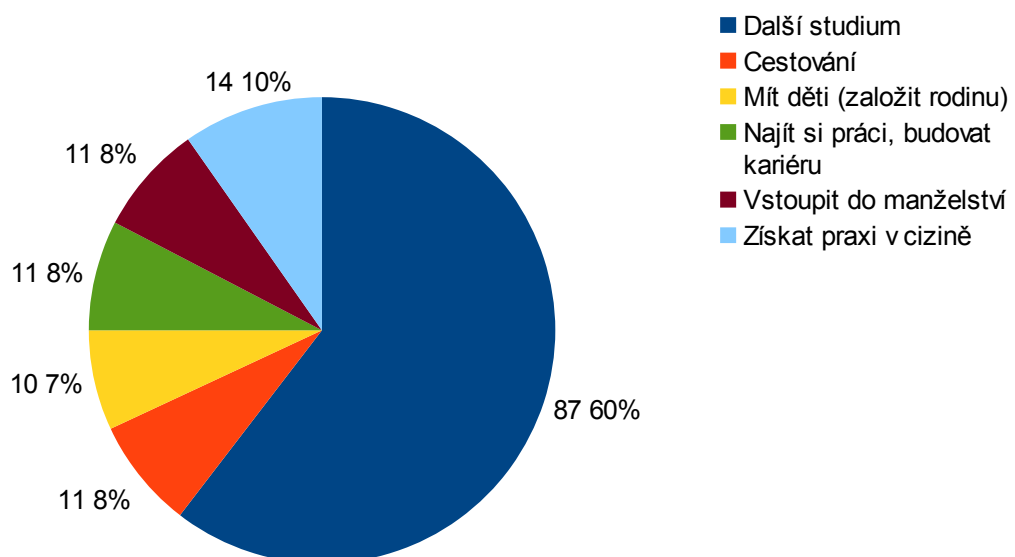
Graf 16 Trávení volného času 3

6. 2. 12 Co po škole

Z uvedených možností měli respondenti uvést, co by rádi dělali po ukončení současného studia. Při této otázce měli respondenti možnost odpovědět na více možností.

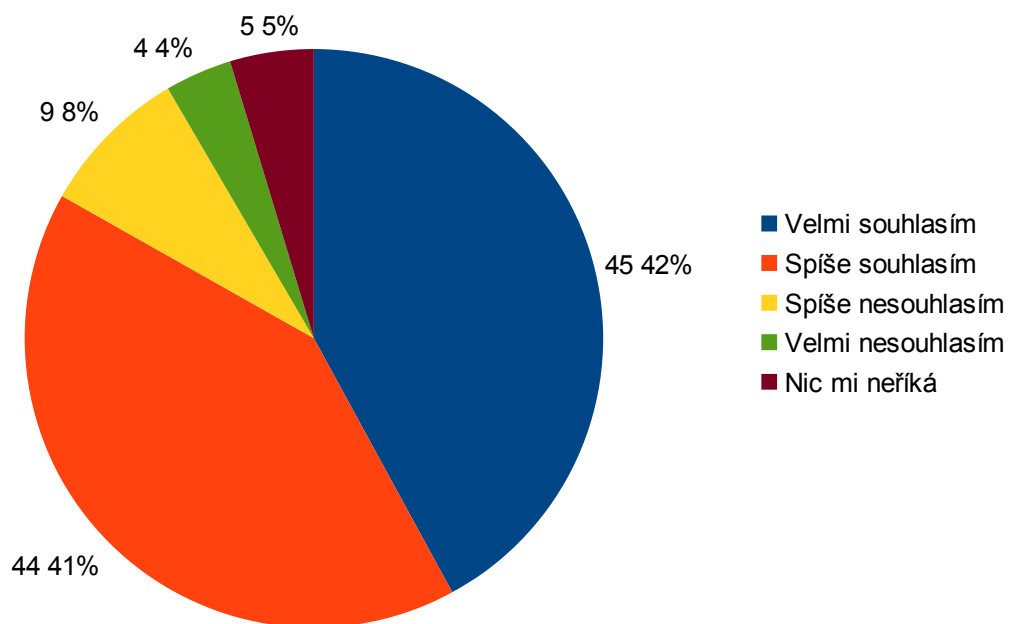
Graf 17 Možnosti po ukončení současného studia

6. 2. 13 Poslední otázka

Poslední 20 otázka je zaměřena na zjištění, zda si respondenti chtějí před svatbou ještě něco užít.

Graf 18 Užívání života

6. 3 Potvrzení hypotéz

1. Respondenti z neúplných/rozvedených rodin, mají negativnější vztah k uzavření sňatku než respondenti z úplných rodin.

- musím konstatovat, že výše uvedená hypotéza se nepotvrdila. Respondenti z rozvedených i úplných rodin mají stejný vztah k uzavření manželství a k rodinnému soužití.

2. Rodiče respondentů se středním a vyšším vzděláním ovlivňují své děti k dalšímu studiu, oproti rodičům se základním vzděláním a vyučením.

- tato hypotéza se potvrdila. Velmi malé procento respondentů chce následně po ukončení studia uzavřít manželství a zakládat rodinu. Někteří respondenti by rádi cestovali nebo získali pracovní zkušenosti.

3. Respondenti ovlivněni náboženstvím mají kladnější vztah k rodině než respondenti ateisté.

- v této hypotéze také došlo k potvrzení. Respondenti s náboženským vyznáním mají lepší vztah k rodičům, jde o vztah kladný nebo spíše kladný a všichni uvedli, že tráví volný čas, v týdnu i o víkendech rodinou činností.

7 Zdroje

7.1 Použitá literatura

PhDr. Marie Vacínová, CSc. a doc. PhDr. Marta Langová, CSc., *Vybrané kapitoly z psychologie*, tisk a vazba Finidr, s. r. o., první vydání, Český Těšín 2011, ISBN 978–80–7459–014–6

PhDr. Ilona Gillernová za kolektiv., *Slovník základních pojmů z psychologie*, tisk Tiskárny Havlíčkův Brod, a. s. a vydalo nakladatelství Fortuna, první vydání, Praha 2000, ISBN 80–7168–683–2

prof. Ing. Vojtěch Krebs CSc. a spol., *Sociální politika*, nakladatelství ASPI, a. s., čtvrté vydání, Praha 2007, ISBN 978–80–7357–276–1

Ekumenická komise pro starý a nový překlad, *Bible*, vytištěno péčí evropského nadačního fondu ve Stuttgartu, druhé vydání, Londýn 1984, UBS – EFF 1984 – CET 053 - 74M

Oldřich Matoušek, *Slovník sociální práce*, tisk nakladatelství Portál, s. r. o., druhé vydání, Praha 2008, ISBN 978–80–7367–368–0

Doc. MUDr. Jiří Dunovský, DrSc., *Dítě a poruchy rodiny*, vydalo Avicenum, zdravotnické nakladatelství, n. p., první vydání, Praha 1986, ISBN 08–040–86

Oldřich Matoušek, *Rodina jako instituce a vztahová síť*, vydalo Sociologické nakladatelství Slon, třetí vydání, rozšířené a přepracované, Praha 2003, ISBN 80–86429–19–9

prof. PhDr. et RNDr. Marie Vágnerová, CSc., *Vývojová psychologie I.*, vydala Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolium, dotisk prvního vydání, Praha 2008, ISBN 978–80–246–0956–0

Peter Gavora, *Úvod do pedagogického výzkumu*, vydalo Paido Brno, druhé rozšířené české vydání, Brno 2010, ISBN 978–80–7315–185–0

Svoboda Mojmir, *Psychologická diagnostika dospělých*, nakladatelství Portál, s. r. o., první vydání, Praha 1999, ISBN 978–80–7367–706–0

7. 2 Elektronické zdroje

Český statistický úřad – Statistiky [online], aktualizováno dne 18. 3. 2015, citováno 23. 3. 2015, dostupné z <https://www.czso.cz/>

Aktuálně.cz – zprávy, aktualizováno dne 19. 12. 2012, 9:59, autor ČTK, citované dne 25. 1. 2015, dostupné z <http://zpravy.aktualne.cz/domaci/statistika-mimo-manzelstvi-se-narodilo-40-procent-deti/r?i:article:766682/>

Ministerstvo práce a sociálních věcí – tiskové zprávy (květen) [online], aktualizováno dne 10. 5. 2010 v Praze, autor Štěpánka Filipová, citováno dne 4. 4. 2015, dostupné z <http://www.mpsv.cz/cs/8753>

<http://www.mpsv.cz/cs/8753>,